

Sensatie bij Richard Long en Gilbert & George is even intens (vier sterren)

Stem uw televisie op zondagochtend af op de BBC, en de geur van bloesem en vers gemaaid gras walmt u tegemoet. De Britten en de natuur, ze zijn als een Siamese tweeling. Onafscheidelijk. De aandacht die de eilanders hebben voor het eenvoudigste bloemetje, kent in geen enkel ander land haar gelijke (op de herinnering aan Jan Wolkers na). De Britten snoeien en schoffelen en mesten en wieden wat af in hun vrije tijd.

Dat uit deze liefde meer dan alleen prachtig aangelegde, bloeiende tuinen voortkomen, maar ook schitterende kunst mag duidelijk zijn. Het onkruid kruipt waar het niet gaan kan. Denk aan de idyllische boslandschappen van John Constable en de onstuimige vergezichten van William Turner, de lieflijke weidevelden van Thomas Gainsborough of, recenter, de weelderig geschilderde panorama's van David Hockney (nu in het Amsterdamse Van Gogh Museum). En de robuuste beeldhouwkunst van Richard Long en het schilderwerk van het duo Gilbert & George.

Detail uit Gilbert & George, The Paintings (with Us in the Nature), (1971). Beeld Cary Markerink / Kröller-Müller

Museum

Het heeft iets clichématigs: denk aan het Engelse platteland, en je ziet (naast een brandende open haard, een goed gevuld glas whisky en een onopgeloste moord) golvende heidevelden, kronkelige landweggetjes, oude bomen, dreigende onweerswolken, een gammel hekwerk en een kerktoren opgetrokken uit grove steenblokken. Het mooie is dat juist dat clichématige het uitgangspunt is van de zes geschilderde drieluiken die Gilbert & George dit voorjaar in het Kröller-Müller Museum in Otterlo laten zien.

Je gelooft je ogen eigenlijk niet. De zes wandvullende schilderijen zijn behoorlijk beroerd geschilderd. In elk geval vrij schetsmatig, zonder veel detail. Vlak als behang. Maar de rijkelijk van bomen en blad voorziene bos- en parkgezichten (met kerktoren) onderscheiden zich in één oogopslag van alles wat de Britse traditie tot 1971, toen ze het schilderden, had voortgebracht. Het verschil: de aanwezigheid van Gilbert en George zelf en het Monty Python-achtige effect daarvan. Twee ouwelijke burgerheertjes in hun tweed maatkostuums, een wandelstok in de hand, die verdwaald zijn in hun eigen romantiek. Alsof ze in het verkeerde tv-programma verzeild zijn geraakt.

Gilbert & George, With Us in the Nature. Beeldende kunst. Kröller-Müller Museum, Otterlo. T/m 5 mei.

Richard Long, From the River. Beeldende kunst. Kröller Müller Museum. T/m 19/5.

Richard Long. Beeldende kunst. Museum De Pont, Tilburg. T/m 16/6.

Het is heerlijk verfrissend en relativerend, ook omdat de twee hun werk meer zien als 'sculptuur' dan als schilderkunst. Dan is de link met de Engelsman Richard Long snel gelegd. Long is een wandelaar die van zijn wandelingen kunst heeft gemaakt. Omdat hij al wandelend sporen van platgetreden gras in het landschap achterlaat en ook omdat hij de natuur mee naar huis neemt. Letterlijk en tastbaar.

Het Kröller-Müller en Museum De Pont in Tilburg hebben nu een expositie van Longs werk. Zijn beelden zijn in de verste verte geen klassieke beeldhouwkunst die natuurbeleving verbeelden, zoals Gilbert & George bomen, struiken, kerken en zichzelf hebben geschilderd. Long gaat elementairder te werk. Hij sleurt brokken natuursteen, takken drijfhout en gezeefde rivierklei mee de museumzalen in, om die vervolgens te rangschikken in geometrische vormen: cirkels, kruizen, rechthoeken. Minimalistische sculpturen die wat vorm betreft niet naar de natuur verwijzen, maar wel qua materiaalkeuze.

Het Kröller-Müller heeft van de stenen, hout en klei een thema op zich gemaakt, gebaseerd op de locatie waarvan Long ze heeft meegenomen. De modder waarmee hij (al in 1975) drie cirkels op de muur schilderde, is afkomstig uit de rivier de Avon. En de stenen en takken, gevonden langs de oever, gebruikte hij om er zijn patronen mee op de grond te leggen.

Het is misschien niet gelijk de eerste associatie die je met het werk hebt, maar wie over de tentoonstelling wandelt, wandelt eigenlijk door de geboortestreek van Long, het zuidwesten van Engeland, in de buurt van Bristol, iets vlakker maar net zo idyllisch als het landschap waarin Gilbert & George waren verdwaald. Hoewel de manier waarop de verbeelding wordt geprikkeld anders is, blijkt de landelijke sensatie bij Long even krachtig als die in de schilderijen van het vrolijk wandelende tweetal.